

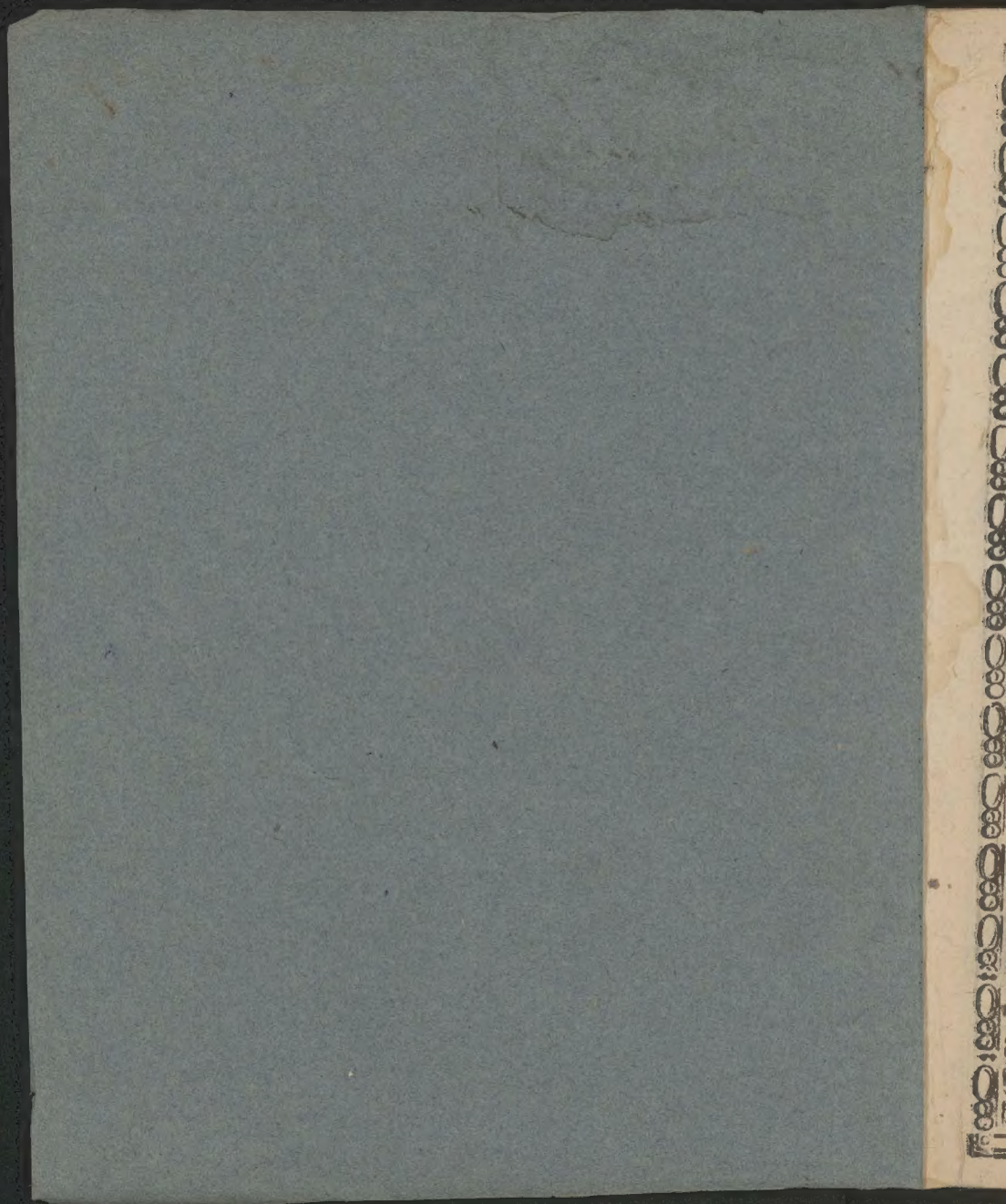
Grecy schizmaty

Teol. 2857

ks. Iwanowskiego Tomarza: Niewiara

Mf. 5818.

Schizmaty kón polskich

6

NIEWIARA SCHISMATY- KOW POLSKICH.

PRZEZ
X. THOMASZA ELZA-
NOWSKIEGO Soc: IESV,
nà iamią wydana.

WELWOWIE.

W Drukarni Jana Szeligi J. M. X. Arcybiskupa
Lwowskiego Typographa. Roku
pańskiego / 1631.

39/34T

C
n
st
be
na
S
w
w
w
sw
tak

Wielmożnemu á mnie wielce Mćinemu Pánu/

IEGO MOSCI

P. MIKOŁAJOWI

Z POTOKA

POTOCKIEM V,

GENERALOWI PODOL-

SKIEM V, KAMIENIECKIEM V,

Latyczowskiemu. &c. &c.

Stároście.

O fałż w Monecie M. p. Stárosto/ to
w ludziach niedowiarstwo. Figura bez
wagi/ kształt bez własności/ liczmanow
brzeł bez próby/ liczbe nie starb czynia.

Czymia y błode / kiedy ie kto zárownie z práwa
Moneta mieża. Táz y w ludziach zá niedowiar-
stwem vima. Obywátel pod pospolitem práwē
bez prawowierności: Oczyc pod Koronnym
narodu Herbem/ bez iednostáinie zgodney religiey:
Szláhcie / Mieszczańin / poddány / z vszerbkiem
Wiáry Kátholickiey / posędi ná liczman/ miedzy
Wegierstiem. Ponieważ ktokolwiek namnięszy
w wierze Kátholickiey vszerbeł ná sumniemu
swym ponoši/ teniáko miedzy dobre Chrześciány
tak inter Ciues policzony bydż nie może. Jáko bo-

wie monetá doświádczona proba stoi/ tak religione
in officio cōtinentur homines, y Rzeczposp. prá-
wownościá obywatelom nabezpieczniéy stoi.
Takim ludziom ná których Rzecz: całosc zówie-
sła/ y zbáwieniu niedowiarłom chcac sie przyslu-
żyć/ podalé te deklarácya krocichno opisána/ dla
osácowania y ceny tych osob/ ktora odstepcom
prawowności náleży. Wieceż W. M. M. P.
od postronnych Rzecz: y kóscióła S. nieprzyiaciel
celna straż J. K. M. trzymać raczył/ nieodstapie od
rzeczy/ osiáruiac W. M. M. P. ten moy do-
wod/ aby probá do takich ludzi osácowania pogoto-
wiiu była: iáko W. M. moy M. P. doświádczo-
na dzielność y sławy Kcierskiey wiadomość ma-
ktoraś Korone wśytke y postronne narody nápeł-
niwśy/ ná lástce K. J. M. y dostoiénstwo zna-
czne/ z pochwała y wciecha wśytlích stanom Ko-
ronnych/ in facie Reipub: záslużył/ y pócieche od-
niósł. Tey z progressami dálśzych honorow W.
M. M. P. życzac/ ten zadátek wprzeymey życze-
ności moiey/ W. M. M. P. osiáruiac/ P. B. pro-
sić winien zostáie/ aby z ozdoba kóscióła S. y sla-
wa wielkiey W. M. M. P. fámiliey błóśławic
wódlugie látá raczył. w Kámieńcu 8. lúnij: 1631.

WM. mego Mćiwego Pána

przeymy Bogomodleá y sługá

Thomasz Elżanovvski.

NIE W I A R A
SCHISMATYKOW
POLSKICH.

A B O

NIE Z B Y T Y D O W O D

że żaden Schismátyk nąszyniec, ża-
den Hæretyk, tak Ormianin, iako Ru-
sin, Kálwin, Luter, &c.

Niewierzy tájemnice Troyce Przenaświętszey/
y onśem żadnego Artykułu Wiary
Świętzey.

Jeślićowána głode / y sromote nie-
porównána popadaia ci / co którekolwiek
cząści Wiary S. iakiegokolwiek Artyku-
łu od páná Boga objawionego / á od ko-
ściółá S. do wierzenia podobnego nie wierza. Reora
bowiem náświećcie wielkŕa bydy moze škoda / iako vera-
cić zbawienie wieczne & zgubić duše? Reora sromotá
bydy moze ciężŕa / iako bydy bez wiary / iako Táráryzn/
ábo Turczyn & Ná cym oboym ostátnie swáńkua /
którzykolwiek Schismátycy y Hæretycy oraz między

Vi i wiara Schismatików

nami / nie przyjmują Artykułu Wiary S. Ktorego kol-
 wiek / lub o dwóch naturach w Panu zbawicielu / po-
 zicbnojeniu słowierzności z Bóstwem ; lub o pocho-
 dzeniu Duchá S. y od Syná ; lub o najwyższej zwierz-
 chności / y powszechney władzy piotrá S. y Succes-
 sorow iego / lub o prawdziwym / rzetelnem ciele Chry-
 stusa Pána w Naswietłym Sakramencie / lub Ktorego
 innego. Tym sienabardziej niedźnicy Haretycy y Schi-
 smaticy nasy / Ormianie / Rus / Bálwinistowie / y inni
 cięsa / sęryca / y Baltholikom iakókolwiek w oczy spoy-
 żrzyć śmieta / mniemając że iedną z Baltholikami / przy-
 namnien o Trocy przenieświałej Wiare mają. Ano
 to jest rzecz nader pewna / y iásna / że oni prawey Bo-
 skiej wiary / ani o Trocy przenieświałej / ani o żadney
 inśey tajemnicy Bostkiej niemają / by sienaybardziej z tym
 ozywiali / ná to przystęgali / za to ná śmierć z wyznawá-
 niem rzetelnem esiarowali. Wważ to proszę Kusińie /
 Ormianinie / iakókolwiek jest Haretyku / iakóć tego
 dowodzą skutecznie / á pewnie mi to w sercu swym przy-
 znać będzie musiał / że to tak jest / y przeżyć temu tru-
 dno. Pozwolić to musi / że co sam Pan Bog mówi /
 co przez pismo swoje święte twierdzi / o tym się inázej
 trzymać y mówić ludzom niegodzi. Wierc iż to sam
 Pan Bog przez pismo swoje S. mówi: że kto iedne-
 go Artykułu / iedney rzeczy od Pána Boga obświonej
 nie wierzy / ten nie á nie w siebie wiara Bostkiej o żadnem
 Artykule nie ma / y zgola wiara Bostka nie nie wierzy.
 Toć tey prawdziżaden przeżyć nie może / że kto iedne-
 go Artykułu wiary nie wierzy / ten żadney śierki Bostkiej
 wiary nie ma. A żeby uporny Ktory Haretyk miał
 się czym wyśł znać / mówiacz że to pismo święte Ktore
 ia do tego przymodie nie tak się rozumieć ma / pego to-

win że

wiu że tego nie twierdzi / przeto zaraz temu zabiegając /
dowodzą tego zgodnym Oycow Świątych Do-
ktorow Kościelnych zdaniem. Bom tego pewien / że
y to przysnać mi musi / iż to pan Bóg niepochybnie
w piśmie S. mówi: co Doktorowie Świeci zgodnie
iako mowa własna Boga przyjmują: albo / że tak sie
ma nieomylnie pismo S. rozumieć / iako ie Doktoro-
wie S. S. zgodnie rozumieją y wykładają. A iż to pi-
smo śś. ktorym dowodzą / że kto iedney rzeczy dowia-
ry należący niewierzy / ten żadnego artykułu Wiary S.
prawdziwa Boga wiara niewierzy / tak zgodnie Do-
ktorowie S. S. rozumieją y wykładają: z takim idzie że
niepochybnie pismo S. S. twierdzi / iż kto iedney rzeczy
do Wiary należący niewierzy / ten żadney tajemnicy
wiary świętey nie wierzy prawa Boga wiara. A tak
to jest pewna y jasna prawda / że iey z samych seznania
Schismatykow / albo Haretykow / (ktoreta Consensu
sami zwąć będą) dowioda. Czytajże tego zalecone-
go tytułu / y niezbytey prawdy z uwaga y z pilnością
crotaćki dowod / z pisma S. / z Oycow S. S. / z twoich
samych Consensow.

ROZDZIAŁ.

Pismo S. twierdzi że kto iednego Artykułu
niewierzy / ten tajemnice Trojce Przena-
świętszey / y żadney inšey nie-
wierzy.

Naprzod.

Awel Świąty w liście pierwszym do
Timotheusza S. Biskupa w Rozdziale I. co
twierdzi

Niewiara Schismatyków

twierdzi wspominać go / aby miał wiarę y sumnienie do-
bre, które niektórzy odrzuciwszy, rozbili się z strony wiary: z
których jest Himeneus y Alexander: którychem oddał Szas-
tanowi, aby się nauczył nie bluźnić. W tych słowach swo-
ich Pan Bóg upewnia, że się to właśnie dzieje z Hare-
tykiem / albo z tym który jedney tajemnicy wiary nie przy-
muie / co z owym który na morzu z Okretem się rozbija.
Aleć temu któremu się na morzu okret rozbil y utonął /
ani okretu / ani innych rzeczy nie zostało / ani się o takim
rzec może, że ma Okret: To też y owemu który jedne-
go Artykułu wiary S. niewierzy / nie wiary nie zostało /
ani się rzec może, że ma wiara prawdziwą. Trudno
się z tego dowodu wysłiznać / chyba by kto chciał rzec /
że do rozbitych na morzu pismo S. nie przyrównywa
Haretyków / albo jednego Artykułu wiary nie przy-
mujących / ale ludzi sumnienia odstępniacych. Ale to
fałszywa obrona. Co się dwóciasto pokazuje. Naprzód:
Bo tenże Apostoł / temuż Symeonowski przypisuje
Harezya / albo niewiarę jednego Artykułu w liście ro-
torem Rozdziale 2. do tegoż Tymotheusza / onymi slo-
wy: Hymeneus y Philetus, którzy od prawdy odpadli,
mowiąc, że Zmartwychwstanie już się odprawiło, y wywo-
dili niektórych wiarę. Zatem idzie że pismo S. Hare-
tyka / albo owego co jednego Artykułu wiary nieprzy-
muie równa z owym / który się w Okrecie na morzu
rozbija. Powtóręć Apostoł w onych słowach pierw-
szych / tych przyrównywa do rozbitych na morzu / kto-
rzy z strony wiary swątkuie bluźnia. A tacy są pewnie
Haretycy, albo ci którzy jednego Artykułu wiary niewie-
rza: gdyż ci przypisują Panu Bogu kłamstwo y fałsz /
jakoby nieprawdziwą rzecz obiałwil / przeciwno tej kło-

Pollich.

ra oni twierdza / y chce aby za prawdziwa ob wszystkich
przyjeta była.

Powtore.

Wydał Pan Bóg dekret przez Jákobá
S. Apostolá w liście jego / Rozdziale 2. *Ze
ktobykolwiek wbystek Zakon zachował, a w ie-
dnym się potknął, winien wbystkiego zostacie. to jest: kto
by kto przeciwko jednemu przykazaniu Bożiemu wy-
stąpi / iakoby też przeciwko wszystkim przykazaniom
wystąpił / iakoby wszystkie zelił; y całą go na wteczne
piekło potępił / iakoby też żadnego przykazania nie-
zachował. Toż się ma rozumieć o Artykułach Wiary
S. mówi Tomasz S. 2. 2. q. 5. a 3. ad 3. Jeżeli kto
lubo samego jednego artykułu Wiary S. nieprzyjmuje /
tyle to waży / iakoby żadnego artykułu wiary nie wierzyl.
y zgola nic a nic wiary prawdziwey nie miał.*

Potrzenie.

Sam Chrystus Pan przenaświetał
mi wsty swymi co obwołał / że Tomasz Apostol
wiare wszystkie stracił / naymnieyszey drobiny wiary S.
nie miał / stał się bezwiernym / iako poganin / tym sa-
mym / że jednego artykułu niepoznał. Wierzył
Tomasz S. tajemnicę Trojce przenaświetał / wie-
rzył wcielnie Syna Bożego / że przedwieczny / nie-
śmiertelny Syn Boga najwyższego / zjednoczony na-
ture ludzka z Bożem / w personie swojej Bóstwy /
stał się słowiem / że się z panny rodzeniem mien-
tuszony na świat zjawił / że cierpiał na Krzyżu / że
zapłacił wnie / że odkupił grzechy nasze krwią z ciele

Niewiara Schismatyków

Zmartwychwstania niewierzył / y owsem nie tak dalece
 Zmartwychwstania / iako Eſteu / abo sposobu / iako
 mowi Ambroży S. Zmartwychwstania / rozumiać /
 że nie w tymże ciełe zmartwychwstał / w którym umarł /
 ale w iakimsi barzoreżnym / duchowym / inniemy /
 nieprawdziwym / iakoby prawdziwemu cielu ani przy-
 stoyne / ani podobna rzecz była / przenikac drzwi / okna /
 wnieść do mieſzkania zatarcowanego bez otworu.
 Tiedy to wiały dobrze Ormianie / ob kościoła świę-
 tego Rátholickiego / ob pátryarchow prawowiernych /
 mianowicie ob Melchisedechá Świętey pámięci / koo-
 rego sami do L W O W A przyzwáli / y ze gćcia nie zwy-
 száyno przyieli / takze ob Arcybiskupa swego I. M. X.
 Mikoláia Torsowicá / porządnie trybem Rátholi-
 ckim poświęconego / ob Krolá I. M. pána náſzego
 Młéiwego przyiego / obſzczepieney. Ten miedzy in-
 ſemi wiaſny był blad Hreticki Lutycheſá y Dyſkora /
 teory y Thomaſá Apoftolá. iako opifuie Grzegorz S.
 Lib: 14. Morali: 29. y Card: Toli in Cap: 20. Ioant
 Annot: 25. Awo Thomaſá świętey Apoftol / że ná ten
 czas tego Artykułu o Zmartwychwstaniu nieprzyymo-
 wał / abo ráczey o sposobie abo Eſteacie Zmartwych-
 wstania blad przedwony trzymał / nazwany był ob P.
 CHRYSTV SA / niewiernym / abo wiary namnięy
 niemniacy / iakoby tyle wiary miał ile Tatarzyn / abo
 Turczyn.

Abowiem Incredulus nie Inſego nie teſt / tedno
 Non credulus : áowá Prapoliſtio In , w Látinie aq-
 ualet negationi. Tyle to bowiem wázy Inſantus , Ina-
 minatus , inermis , infidelis , co wázy bez końcá / bez
 duſze / bez broni / bez wiary ; abo co końcá duſze / broni /
 wiary / nic á nie nie ma. Brocce mowiac : pokázuie to

Ewángel.

Polſkich.

Evangel a je dla wątpliwości o tym iednym artykule /
wszystke zgoda wiary Tomaſ S. ná ten ſzás był ſtrá-
cił / y dopiero iey nábył / kiedy o ſmartwychwſtániu
tákiem / onegoż właſnego pierwſzego ciała / patrząc ná
przenáświoteſe rány / lubo ſie ich nie dotknął / Quia
vidiſti me , Thoma , credidiſti , wierzyl. A ſzás
tym iſzcie / że wtaſz ktokolwiek o namnieyſzey Gaſtce
wiary Swietey wątpi / ktokolwiek iednego ſáme-
go artykułu wiary S. rzetelnie y iáśnie nie wyznawa / wſy-
ſtkie záraz wiara tráci / oſtáje ſie bezwiernym / nieiná-
czy ieno iáko Turczyn / Tárárzyn / ábo ktory inſzy Poga-
nin. Co wſzytko w tym co náſtepuie Rozdziale iná-
czy ſie po-
táznie / y potwierdza.

ROZDZIAŁ II.

Piſmo S. w Rozdziale pierwſzem przytożone /
Oyconie SS. tákże wyktádaia / y twierdza że
nic á nic wiary prawdiwey nie ma
t.n / ktory / ná ieden Artykuł
wiary S. nie przyzwała.

Auguſtyn S. lib: ad quodvultdeum
de hæreſibus, przypomináia nie ktore Artyku-
ły wiary S. mowi. Qui hoc non credit , non debet ſe
Chriſtianum Catholicum putare , &c. Poſſunt hære-
ſes aliæ , quæ in hoc opere commemoratæ non ſunt , vel
eſſe , vel fieri , quarum aliquam quilibet tenuerit ,
Chriſtianus Catholicus non erit. Dwie rzeczy w tych
ſłowách wiażrę trzeba. Jedná / że mowi / nie o wſſy-
ch Artykułach wiary S. ale o pewnym i ednym Ar-

Niewiara Schismatyków

cykule / koby go niewierzył / tym samym nie może być już
Katholickiem Chrześcianinem. Także / nie o wszystkich hę-
rezyach mowi / nie o całym niedowiarstwie / ktorymby
któ wszystkie Artykuły wiary S. odrzucał / ale koby
przy iedney ktoreykolwiek wspomienionych herezji sie opowie-
dał / ten już nie będzie Chrześcianinem Katholickiem. Druga-
że S. Augustyn nie mowi / aby ten co iednego samego
Artykulu wiary niewierzy / przestał być Chrześcianin-
nem; ale że przestał być Chrześcianinem Katholickiem.
Abowiem aby kto był / y mógł być zwanem Chrześcian-
ninem / tego nabyma przez Chrześc swietcy: a żeby mógł
być Katholikiem / tego nabyma przez prawdziw-
owia. Wierzący przez niewiarę iednego Artykulu / Chre-
stian / y Charakteru Chrześcianiego nie traci; prze-
co Augustyn S. nie mowi / aby ten przez samo takie nie-
dowiarstwo przestał być Chrześcianinem; ale mowi /
że przez niedowiarstwo iednego Artykulu / przestaje
być Chrześcianinem Katholickiem; bo takim iednego
Artykulu niedowiarstwem / traci wiarę / ktora przed-
tem całą miał / mógł się zwać Katholikiem / y całą we-
dlug zdania S. Augustyna / któ iednego Artykulu wi-
ary S. nieprzyjmuie / ten zgolić Wiary nie ma.

Thomas S. Doktor Angielski / a z nim Doktorowie
Theologowie powszechnie węża 2. 2. q. 5. a 3. że In ha-
retico discredente vnum Articulum fidei, non manet
fides neq; formata, neq; informis. W herezji / pra-
wi / ktory iedney cząstce wiary S. przeczy / nie ma wiary
iadney / ani owej / ktora jest złączona z łaską Bożą / z
miłością / i taka jest w ludziach bogobojnych / swia-
tobliwych / usprawiedliwionych: ani owej ktora sie zna-
duje w ludziach / y ktora sie zostaje przy ludziach / grzech-
iaki śmiertelny przedwko innym przykazaniom Bożym /

przeciwko

Pollich.

przeciwko obyczajom zbawionym przeciwko nędzy / y miłości Boskiej na samolentem swoim miłujących / y po serokiem tey prawdy wywodzie niżej tak zawiera. Vnde manifestum est, quod talis haereticus circa vnum Articulum, fidem non habet de alijs articulis, sed opinio nem quandam secundum propriam voluntatem. Iakśna to jest rzecz, prawi, że taki Heretyk który na jeden sam Artykuł nie przyzwala, nie mawiały o innych Artykułach, ale kiedy ie wyznawa, wyznawa nie przez wiarę prawdziwą, nie żeby ie wierzył, ale że ma domysł, mniemanie, perswazyę iakąś o nich, według własnego upodobania y zdania swego. Co sie lepiej w Rozdziale erzećim zrozumie.

Niechże sie z tym Berzyć / co także w tym między insemi Doktorami Łacińskimi / y na Concilium Trydenckim Sess. 6. c. 15. zgodnie stanowiono. A żeby kto nie rzekł, że to Rzymskich zachodnego Kościoła Doktorów wynalazek: aż bym mogł zagadnać Gracy / Rus / y Ormiány / że Augustyn S. blizszy sasiad wschodnym Chrześcíanom niż Rzymiánom: y bardsiey sie zawse wschodni Chrześcíanie z Afryką / z Egiptem / z Alexandryą / niż z Włochy / y z Rzymem kumáli. ani słusneey przyeżyny wpatrzeć moge / (procz miazsłego nieukom wrodzonego uporu /) czemu by sie Ormianie Diokora oś bludnika Hipokryty / meżoboyce / zdsierce / cielesniká wśeteżnego / zdrayce / bardsiey trzymać mieli / niż Augustyná S. wysłce wężnego / y wielce Swiatobliwego meżá. Ale poniechawszy o tym spórk.

Słuchaycie pp. Rusnacy / y Ormianie / co też o tey rzeczy SS. Oycowie Doktorowie Kościoła świętego Wschodniego mówia. Grzegorz S. Nazyanzeń: dla wielkiej nánki Theologiem / iakoby Theologów wodzem nazwany / Patriarchá (tusze że mu to Gracy y

Niewiara Schismatyków

Rus przypisło /) Cierogrodzki Mąż bżenie Swiatobliwy. Tractatu de fide interprete Russo, napisał. Nihil periculosius his Hæreticis esse potest, qui cum integre per omnia decurrant, vno tamen verbo, tanquam veneni gutta, veram ac simplicem fidem dominicam inficiunt: to jest. Niemożę być nie niebezpieczeństwa naszego owe Haretyki, ktorzy cāle wśytko przebieśanśy, (to iest wśyśkie inśe Artykuły wiary S. przyianśy) iednym słowkiem, iako truciśny kropla, prawdźwa, a przetę saera wiary Tańśa saraśaia. Stoy mitu iedno Ormianinie / Ruśinie / Haretyku. Nie stręś co ten wielki Doktor mowi: Cāle wśytko przebieśanśy ę y znemu. Iednym słowkiem iako truciśny kropla ę. Też mowi: to, że byś sie ty do śadnego dnia tym śęycił, że wierzyś Tātemnice Troyce Przenaświerśey, śes Chrzegony, śe wierzyś co w ślās dzie Apostołiskim; ieli niewierzyś iakiey iedney samey rzezy od pānā Boga obiaświonej, kora zā obiaświona zna, y wdāie Bościoł S. iużes w te wiāre wpuścił kropla truciśny, a zātem iużes wśyśkie wiāre śtrācił, przeslas bydź Kātholikiem, zesłates bez wiary, iako Turczyn / abo Tātāryzn. Corześ nā to: Gdies truciśny kropla w kieliszek wpuścił, abo w potrawę przymieszał, meżś ono wino nāzwāć napoim: one potrawę potārmem ę. Żadna wiāra. Po oney kropli, cokolwiek iest w kielisku, truciśna iest; co z masy weźmies truciśna iest; namnieśśo kāpko, namnieśśy kasek wśianśy w ślās, nie posiłek, nie zadržymānie życia bierześ, ale śmierć. Tak też mowi Grzegorz S. Kidy wierzac wśyśkie Artykuły, iedno kropla, iedno słowo opācne przyśmiśaś do oney wiary, iuż to nie bādzie wiāra, ani życia wiecznego pośłkiem, ale przegryna śmierci wieczney y potępienia. Wierzy Ruśnie, Ormianinie, iako Tho-

masz

Polskich.

masz Apostol Tęmienna Trojce Przenajświętszey / wierz
co wśladzie Apostoliem; wierz o błogostawieństwie /
powadze / przyezynie Panny Bogarodzice / y inszych SS.
Wierz że w Pann Bawicielu sa dwie naturze / Boska y
ludzka; że Piotr święty / y Successorowie jego / przod-
kui przed infemi Apostolami / y wśystkimi Pátryár-
chami; ieżeli do tych Artykulow kropła truciźny w pu-
ściś / iedno słowko przydaś; że po z iednogzeniu Bosstwa
z człowieczeństwem w iedney personie Boskiej iest iedna
naturá; iuż wśystkie one infse twoie Artykuly / ośtały
sie truciźna / y iuż eam nie wiáro masz / ále bezwierność.
Ieżeli wyznawoś wśystkie części wiáry z Rácholikami /
przydaś o przodkowaniu Piotra S. y Successorow ie-
go / że przodkui mieyscem / nie wladza y zwierzchno-
ścia powśechna nád wśystkiem Kościołem wíchodnym /
y záchodnym / że go wrzeź ich do prawowierności / y
obyćiaiw Bawiennych nie wśystcy powinni słuchać /
iużes oerut wiáro ta kropła / iuż ono wyznánie twoie o
wśystkich inszych Artykulách nie iest wiára / ále iest nie-
wiára / ono twoie wyznánie o inszych Artykulách / nieo-
brodź sie ná zbawienie / ná życie wieczne / ále ná pote-
pienie nieśłoneżone / iáko truciźná. Vno verbo tanquā
veneni gutta, veram ac simplicem fidem Dominicam
inficiunt.

Chceśli ieszce Schismátyku / Haretyku / Ormiánto-
nie / Rusinie / spytać sie Bázylego S. ktorego słusnie /
iáko známiennitego Mistrzá świat wśchodny słucha / ie-
żeli też on eáť rozumie / że niema o żadnym Artykule
prawdziwey wiáry / ktory sie w iedney namnieyśey wólá-
ry S. gástece ob Kościoła Rácholickiego różnić pewnieć
odpowie że ten głowieł iest bez wiáry: Bo dla tego
mowi v Theodoretá Lib. 4. Ecclē Hist: c. 17. Ci ktorzy

sie w pi

Niewiara Schismatyków

*ſie w piſmie. y w uważaniu Piſmá ſwiętego wychowáli, nayas
 krutnieyſze śmierci ponosić ſa gotowi rácey, nié iedney Syllaby
 by w náuce práwownierney w Tájemnicách Boſkich ſtopić
 Qui ſunt in Sacris literis educati, ne vnam quidem
 Syllabam diuinorum dogmatum prodiſinunt, ſed pro
 iſtius deſenſione, ſi opus eſt, nullum non mortis genus,
 libenter amplectuntur. Meczé teraz wporny Ormián
 ninie / że ſie nie ſuſſnie Theologowie Rzymſcy opierá /
 niechcąc dopuścić nieukowi Ormiáninowi wpornie mo-
 wić / że w Chriſcie Pánie ſa dwie nátuſe róſne, nieſmie-
 ſáne, ále iedná po niewypowiedziánym ziednoceniu tych
 dwóch nátuſ w Perſonie Boſkiej ieſt iedná nátuſ. ſeć mo-
 wić nieſuſſnie nie dopuſzczáſ tey Syllaby / teg o ſłowká.
 iedná nátuſ po niewypowiedziánym ziednoceniu: ſuſſnieć
 nie dopuſzczáſ Nientu : bo będąc w Piſmie S. y w iego
 uważaniu tály wiek ſnoy. wychowani, nola to krwia ſwoia
 zápięciſtomáć, nayokrutnieyſza śmierć á zgináć, á niſeſte
 go ſłowká pozwoſić / z którym wſyſtká wiara o raz gá-
 nie / y namnieyſzey ſterki iezyw tobie nie zoſtáſ. Mow
 teraz króbrny Ruſinte / ſeć nie obyczáynie Theologo-
 wie Báthelicey gónia / kiedy mowiſ że Duch S. po-
 chodzi od Oycá przez Syná / ále nie od Syná : że piotr
 S. między Ápeſtolámi mieyſcem y láty / ále nie godno-
 ſcia y władza przeſtánie. Obyczáynie y ſuſſnieć to gá-
 mia / y gánie do oſtániey krople krwie będą / áby wſta-
 piwſzy iednego ſłowká ábo Syllaby práwowniernoſci /
 nie tráſili zaráz cáley wſyſtkiey zgólá wiary.*

Jeſeli erem dwiema tak bórzo wziętym po wſyſtkich
 wſchodnich Koſciółach / Doktorom niewierzyćie Ha-
 retycy, dármobym wam tu przycoſył, Cypryaná / Ter-
 tullianá / Orygeneſá / Hieronimá, Chryſoſtomá, Acha-
 nazego Smiercá. Czytay Chceſli Homilia 5. ná liſt 1.

Pawła

Polſkich.

Pawła Świetego / do Timotheusza greay ſłab Achā-
nazego S. / a wważ owe ſłowā: ktorey wiary i iſeliby
kto caly y nieraruſſoney niewierzył. niemogłby byd zbā-
wion. Kto bowiem iedney gaſtce wiary nieprzyzwala /
ten iuż nie caly wierze przyzwala: a zātym ten zbā-
wion byd nie może. Ani ſie tu ozyway niepiāmienny
Ormianinie. że ſie to ma rozumieć o gaſtkach wiary w
ſłabdzie S. Achānazego wyſzczonych / iakoby ten tyko
nie był zbāwion. Ktoryby iakicy gaſtki tamtego ſłabu
niewierzył; a ty o ſobie rozumieſz / że wſyſtkie wierzyſz.
Bo przez tego / że ty bedz opornym Schiſmātykiem y
Haretykiem oraz kiedbym cie okāżdym āreſkule trzoſć
poczał / pen niebyſ mi nie iednego / idoc zā głupiem / y na-
teyſſtem wperem ſwoiem obbieżał. Ale dāymy to że w-
ſytkie Artykuły tamtego ſłabu wierzyſ / iednak batż
tego pewien / że Achānāzy S. nie tyko temu ktory ied-
nego Artykulu w tamtym ſłabdzie pelionego nie-
wierzy / wiecznym potępieniem grozi ale każdemu kto-
ry iakiegokolwiek Artykulu do wiary S. naleſącego /
choć w tamtym ſłabdzie nie pomientonego nie wierzy.
Bo Achānāzy S. też potępienie obiecuie owemu / kto-
ryby niewierzył iż Chrzęſt ieſt Sakramentem / a przeci-
w tamtym tego ſłabdzie / ktory uognił o tāmniocy Tro-
yce Przenaſwiecey / wzmianki o Chrzcie S. nie czynił.

Tak Propeſſera y niemyſlna prawdā / że kto ie-
dney gaſtki wiary S. nieprzyznawa / ten ieſt bezwierny
iako Poganin / mogłaby ſie wymieſć z Dekretow So-
borow / ābo Conciliow powszechnych / y z Kanonow /
ābo z praw Koſcielnych: ale ābym cie długim cztā-
niem nie bawił / na tym miey doſć / żeć każdy wāony to
powie / iż Concylia pierwſze / dla iednego błedu Harety-
kow wytklināte y z Reaſtru Kātholikow wymāzowāły.

Niewiara Schismatików

jakto wytkleto Nestoryusza na Concylum Eph. 1. iem
pierwszym / że nie zezwalał na iedne tylko persone w pa-
nu Chrystusie ; także Eutycheś z Diosforem na Conci-
lium Chalcedonńskiem / że nie zezwalałi na tajemnice
dwóch natur po ziednoczeniu w iedney personie Boskiej

Ale patrz teraz Schismatyku / Haretyku / iżto tak
prawda / z twoiego samego Schismatycznego zeznania
pokazuje się na oko. Albowiem każdy Schismatyk spy-
tany jeżeli to tak jest / co ia tu niżej w Consensach twier-
dzić bede / każdy rad nie rad zeznać niepochoybnie musi.
Je tak jest. Co raz rzekłszy y pozwoliłszy / łączni się to
tak go każdy zagadnie y zwiąże / ż. sie żadna żywa miara
wypłacić / abo wymierzyć nie będzie mogli.

R O Z D Z I A Ł. III.

Sáme zeznania Schismatyczne pokazuia / że
kto iedney tajemnice wiary S nieprzyjmuie /
ten wiary prawdziwey o Trojcy przena-
świ. tśey y o żadnym zgot. artykule
niema.

Droże Czytelniku dary y mié tym / y za-
le niemiey / że dla ludzi upornych a prostych / nie
dla literatów / ale dla Rycerzów (boć y papi Schisma-
tycy l. piey handel niż Biblia piastwa) piśac / prostych
podobieństw y przykładów / ktorych co dzień zmysłami
doświadczenia / zażywać w rzeczy tak poważney bede ;
Tic. co wadzić nie ma. by iedno y tak ich zaciętny /
miałszy upor / choć y miazgami podobieństw / ale pra-
wodziwnemi / porobić. Ale iuż do samego dowodu przy-
stapmy.

CON-

CONSENS I.

Wozmoli y zezna to pewnie każdy Schi-
 smatyk / że wiadomości / albo poznania iedney-
 że rzeczy przez różne zmysły / przez wſy / oczy / smak ić.
 różne ſa od siebie / a między inſemi przyezynami dla tego /
 że przez każdy zmyſł różne ſposoby y pochopy ſłowieſką
 prowadza do zupełnego a prawdziwego uznania oneyże rze-
 czy. Co każdy w tym przykładać iako obaczy. Szlachcic
 ieden ſamoczwałt / ſtąpił w goſpodzie / gdzie dopiero
 był goſpodarz zaſiadł do obiadu przy dobrym winie.
 Gość rzucił wſy Talar wzmowił ſie do ſtołu / a iedząc
 ſmaczno / poznal y wziął wiadomość ſamym rzeczys-
 ſzym ſmakiem / że potrawy y wino było dobre. Z pą-
 chołkow też ieden nalewając winą / ſama wdzięczna ię-
 go wonia doſzedł tego / y zeznal / że onoſ wino było do-
 bre. Drugi pachołek ſtrzegąc woza w ſierci / a patrząc
 przez drzwi / iako Pan który barzo napolem zwykł brzą-
 kować / ſmaczno ie y pić / oſadził że tam potrawy y
 wino na ſtole było dobre. Ciſz dway pachołcy powiedzie-
 li trzeciemu woźnicy wſtąpił / że Pan przy dobrym obie-
 dzie y winie ſmaczno popaſa / tam woźnicą zaraz ſobie
 pomysł / że to tam pewnie obiad y wino dobre. Ci
 wſyſcy czterey uznawali o iedneyże rzeczy / że była dobra /
 że dobre wino / a przecie każdy z nich różne miał wi-
 dzie- nie o dobroci onego winą. Bo pierwſzy wiedział że do-
 bre było wino przez ſam ſmak / albo przez doſkńnienie /
 doſwiadczając iako było mierno chłobne / mierno ſłod-
 kie ić. Drugi wiedział / y przyznał że wino było dobre /
 dla tego / że wdzięcznym onego winą zapachem tego

Niewiara Schismat ykow

dośledz / gdyż przyjemna wonia pewnym jest pospolicie
dobrego winą znakiem. Trzeci dla tego wiedział / y ze-
znał o dobroci winą / że widział Pana śmiać się popija-
jącego / który wiec w winie bázro zwykł przebierać.
Czwarty dla tego wiedział / y zeznał byż dobre wino / że
o dobroci tego od towarzysztwa słyszał. Wszeszy tedy ci
jednoż rozumieją o dobroci winą / wszakże iednak / każ-
dego z nich wiadomość różna jest od wiadomości dru-
giego : a tak różna / iako różna jest miękkość / słodkość /
chłodość / od żeloności / y od wszelkiej farby / iako żelo-
ność od woni / wonia od dymieku słow. Do to pier-
wszego onego wiedzienia o dobroci winą przywodzi chło-
dność / miękkość / słodkość / i. c. miernie : do drugiego wo-
nia ; do trzeciego farbą / do czwartego dymieku słow i. c.

C O N S E N S II.

Dzwoili y zezna to każdy Schismat yk /
że iako wiedzienie o rzeczach przez zmi : sty nabyte
tak y wiedzienie przez rozum miáne / lubo okolo iedneyże
rzeczy / coż twierdząc onie / różnie iednak. Na przykład
o słońcu / że jest wielkie niż wszystkie ziemia człowiek
prosty niepiśmienny / uznawa y przyzwala na to rozum
swoim dla tego / że to słyszał od człowieka mądre-
go / którego nigdy nie doświadczył / aby się miał w sło-
wie podknać. To tego prostego człowieka o wielkości
słońca rozumienie / nazywają Philosophowie wiara ludz-
ka. Drugi o tejże słońca wielkości uznawa y pozwala
rozumem swoim dla tego / że dyskuriując o niej z podo-
bieństwem iev dochodzi ; iakoby sam z sobą mówiąc / kie-
dy kto woskalew gory patrzac / widzi zamek iaki na ścieś-
mildą.

Polstich.

mil daleki / a no mu sie zda iako wieza iaka / a przyiedha-
 wosy do niego blisko / bacz y ze go iest wzdluz na cwierte
 mile : To c tez podobienstwo / ze słońce ktore tak barzo
 wysoko iest nad powietrzem / nad ogniem / y nad drugie-
 mi niebiosami a przede sie nam zda tak wielkie / musi
 byc wielke niz cala ziemia. To takie tego glosnieta o
 wielkości słońca wiedzenie / nazywa Arystoteles Philo-
 soph. 1. Poster. c. 25 iuz nie wiara ladzka / ale Opinia
 albo mniemaniem takim. Trzestkowcyze słońca wielko-
 ści oznawa woz y przyzwala rozumem swoim / ale dla
 tego przyczyny / ze dowcipem swoim przenika miare wiel-
 kość / y proporcye wielkości / ktore sa miedzy Ziemi-
 ami / albo żywiołami / y niebiosami / baczac to iasnie /
 ilektoć przystoi / y powinna rzecz iest / byc wielksem
 powietrzu wi nad ziemi / ktora ona w krag okrywa y o-
 tacza : Wraz ilektoć przystoi byc wielkym ogniom
 niz powietrzu / ktore ogien w krag otacza : Takze iako
 daleko wielksem przystoi byc niebu / ktore y powietrze /
 y ogien otacza : Pogotowu iako y onemu wyzszemu
 niebu na ktorym iest Słońce / przystoi byc daleko wie-
 ksem nad inze nieba / ktore ono Słoneczne niebo pokry-
 wa. Na koniec baczac to iasnie / ze iako w Cyrkule punkte
 albo szrodek nierownie mnieyszy iest niz sam Cyrkul /
 cal ziemia nierownie mnieysza byc ma / niz niebo sło-
 neczne ; dochodzi tego iakoby na oko / ze y samo słońce
 ktore ktwi w onym swoim wozsem / y wiela barzo wy-
 siecy mil od ziemi odleglym niebie / iest daleko wielke
 niz cala ziemia. Takie wiadomosc tego glosnieta o
 wielkości słońca / nader iest rozna od pomienionych
 dwuch wiadomości : y zowia ia Lactinnicy Scientiam
 albo Demonstrationem / a Gracy z Arystotelesem 1.
 Poster. c. 7. *ἐπιστήμην*. To troie wiedzenie y przyzwolenie
 nie rozumu okolo iedneyze rzeczy / dla tego sa rozne od

Niewiara Schismatytow

siebie / że dla różnych przyczyn rozum się nakłania na
zezwoleńie o wielkości Słońca. Bo pierwszego zezwo-
lenia przyczyna jest powaga człowieka mądrego. Dru-
giego zezwoleńia przyczyna jest podobieństwo / które
sam rozum o wielkości słoneczney pokazuje. Trzeciego
przyczyna jest iasne wśytek takich rzeczy stosowanie /
przenikanie / dowody. Z tey tedy miary / że rozum o
jedneyże rzeczy wieczenia / tak są między sobą różne / iá-
ko są różne wiadomości przez różne zmysły nabyte / iáko
się w pierwszym Consensie pokazało.

CONSENS III.

Ozwoli potrzebie y to każdy Schismatyt / że inbo
te różne wiadomości iednejrzecz do znáomości
podobają / też o niey rozumieć y twierdzić / nie zátym
iednak idzie / aby kto ma iedno iákley rzeczy wiadomość /
ten o tymże miał pewnie y druga: ale ráczey choć ma
iedne o oney rzeczy wiadomość / pewnie drugiey niema /
jeżeli własnego teyże wiadomości powodu ábo przyczyny
niema / która one druga wiadomość z przyrodzenia swo-
go sprawuje / á od drugich wiadomości różni / y własnie /
dzieli. Co tym przykładem iásnie pokazuje. Są dwá
Mieście w Łwowie / z których ieden widział Za-
mość / iáć przez nie do Lublina; drugi iak żyw Za-
mość nie widział / wśakże o Zamościu barzo często we
Łwowie mieśkając slyśał: Ci obadwá málo wiedzenie /
y zezwalało ná to / że jest Zamość: ale przecie ow / kto
ry tylko we Łwowie / nigdy z niego niewyiejbzając slyśał /
że jest Zamość / niema tey wiadomości / która ma ow /
co był w samym Zamościu. Rzeczeto / Atoli y ow choc
nie był

Polstich.

nie był w Zamościu / ma też pewna wiadomość / iako y
ow co w nim był. Odpowiadam: że mapewna wiado-
mość / ale przecie nie taka / taka ma ow co był sam w
Zamościu. Bo naprzód / daleko jest doskonałsza wiado-
mość owa / ktorey przez oczy o takich rzeczach nabywa-
my / aniżeli owa / ktorey nabynamy przez uszy same.
Powtóre / bo się niemoże żadna miara prawdziwie rzecz /
aby ow co w Zamościu nie był / miał właśnie onim to
wiadomość / ktora ma ten co w nim był. Abowiem
pytam / ślepy ktory słyży o farbách / malowaniách /
Woytkách / możesz on rzecz / że widział Woytko: żadna
miara niemoże / a przecie wie co to jest Woytko / mało-
wán e tć. tak y ow ktory Zamościa niewidział / lub o
nim słytał. Ano wiele na tey różnicy wiedzenia należy:
iako się mżyyskutecznie / a teraz na krótcie tym przykła-
dem pokaze / ktory się w Niemcech trąścił. Gość ieden
przyjechałszy do gospody / trafił prawie na gotowy o-
biad: ale że był nieposobnego zdrowia nic nie iedząc /
siedział przy stole podparłszy się / kiedy drudzy ochotnie
iebli. Po obiedzie gospodarz iako w drugich / tak też w
onego gościa wspominał się zapłaty za obiad. A gdy mu
się gość sprawaował / że nic nie iadł: gospodarz przecie
wstawicznie nalegał / koniecznie płacić. A na koniec / pra-
wi / a za mi tego nie przyznał / gościa / że zaśtał y wi-
dzał dobry obiad: a zaś nie siedział przy obiedzie: Cze-
go gdy się przec gość niemógł rzekł gospodarz: Ponie-
majeś tedy zaśtał / y widział obiad gotowy / y siedział
tes przy stole / zapłacił. A gość zarym dobywszy Ta-
lará / brząknął o stół / y rzecze do gospodarza: Panie do-
bry / co rozumieś czy dobry to Talar: słytales iako brzmi
dobrze: odpowiedział / słytałem / pewnie dobry. Tu
gość wziąwszy Talar / zchowawszy a gospodarzowi rzekł /

przy

Niewidra Schismatylow

przyznał mi to Panie gospodarzu / że to Talar dobry /
y byłś przytem kudy dobrze trzątnął. Jako tedy mnie
dosyć było ną tym / że ebiad twej / tak m widział / y z
zapachu poznał / był dobry / comci przyznał: tak sie y ty
kontentuy tym dziwiekiem / ktorys zeznał bydy dobry.
Aleś maś wet za wet / dziwieł za wch: o widz ną
potym / że to infa rzecz iest / winą sie napatrzeć / infa się
go napić. To y tu tak infa rzecz iest widzieć żamocście /
infa o nim słyseć.

CONSENS IV.

Pozwoli y ną to każdy Schismatyl / że też sie ma
rzec o różnych wiadomościach rozumu / to iest /
że lub kto ma iedne wiadomość o takiej rzeczy / nie idź
zą tym / że ma oreyże y infa wiadomość doskonała /
teżeli powodu nie ma / z ktorego przyrodzonym sposo-
bem tą drugą wiadomość pochodzi. Jąnie sie to w tym
przykładzie pokazuje. Poganin ieden / ktory wiary jas-
dney o Bogu niema / ani wie o Trocy przesaśmiewszey /
słykał coś o potopie walnym ktory był za czasu Noego /
ale sie o nim dowiedział z samych tylko pisorymow po-
gąńskich. Batholik coś o potopie rozumie / y zeznawa:
ale zeznawa dla tej przyczyny / że Pan Bog tak w pi-
śmie S. ebiarwił / y Kościół powszechny tak to obiawie-
nie wykląda. Cidwáy / coś o idneyże rzeczy rozumia:
to iest że był potop: wśakże różne ich są wiadomości y
zeznania. Bo poganin o Bogu y obiawieniu jego nie-
wiedzacy wiary Boskiej niema / ale tylko domniemanie
takies / abo Wiare ludzką: ną powieści ludzkiej r fundo-
wana / gdyż nie dla tego o potopie zeznawa / że tak

Bog w

Polſkich.

Bog w piſmie S. objawił / y przez Koſciół podał: ale dla tego / że ſie w poetach y Hiſtoryach ludzkich doczytał.

CONSENS V.

Bozwolić y to muſia wſzyſcy Schiſmacy / że kie-
dy kto rozumem ſwym przyzwala na ieden artykuł wiary; dla tego przyzwala / że go Bog objawił: a ztym idzie / że y na każdy inſy którykolwiek Bog objawił / przyzwalać ma / co iſt po proſtu mowiac / kto wierzy w ieden artykuł wiary S. ten też ma wierzyć y drugi / y inſe wſyſtkie Artykuły teyſe wiary. Abowiem iako wſzyſcy mądry philoſophowie zeznawają: Vbi eſt eadem ratio formalis, ibi eſt idem effectus. gdzie ieſt iedenże właſny powód y przyczyńa / tam też bydy muſi iedenże skutek. Wiac ponieważ kiedy kto iaki Artykuł wierzyt y dla tego to powodu y przyczyńy czyni / że tak Bog w piſmie S. objawił / y przez ogieſzenie Koſciola S. podał / ztym idzie koniecznie że kiedykolwiek o iakiey rzeczy / albo Artykule dowie ſie / że tak Bog w piſmie S. objawił / y przez Koſciół ſwoy podał / tudzież na to rozumem ſwym przyzwala. Co ſie tym podobieństwem objaſnia: Na przykład / tenże powód y przyczyńa w człowieku / która ſprawnie aby widział farbę żółtą / ſprawnie też aby widział y farbę zieloną / y z tad to pochodzi / że kiedy kto ma przed oczyma położona farbę żółtą y zieloną / tak ſnadnie widzi zieloną / iako y żółtą: y oraz zeznawa / że zna te dwie farby.

A przeciwnym zaś obyczajem / kiedy komu Koſciół S. podaje do wierzenia dwa Artykuły / iako od Pana Boga objawione / a on iednego Artykułu niewierzy /

Niewiara Schismatyków

zaczem idzie że obu dwuch / y owym zadnego Artykułu
nie wierzy: a to dla wywodów iuż wyissey położonych.
Bo kiedybyś ty Schismatyku uwierzył Artykuł który
dla tego samego / iż jest obławiony od p. Boga / pewnie
byś y iuż wierzył / które także od Pana Boga są obja-
wione. Bo taki powaga objawienia Boskiego / która
go nakłania ku wierzeniu iednego Artykułu / dla tego /
że jest od Pana Boga objawiony / równie go nakłania
do wierzenia y iuższych od tegoż Boga objawionych / dla
teyże przyczyny / że są objawione; to jest / że ie sam Pan
Bog powiedział / który jest prawda najwyższa / a kła-
mać ani chce / ani może. A tak kto nie wierzy iednego
Artykułu / znać iest niepochybny / że y iuższych niewie-
rzy / że nie ma wiary prawdziwey / do zbawienia po-
rzebney / ale ludzkie iakieś domniemywanie / y perswa-
zya od wiary Boskiej / y nábprzyrodzoney różna.

Kiedy kto / Ale Schismatyku / Haretyku / w głos
przyzwala ná nie ieden Artykuł / y wyznawa go. Odpow-
wiadam: że przyzwala / y wyznawa; ale niewierzy wiara
Boska. Bo nie każde przyzwalenie / y zeznawanie
iest wiara Boska; ale tylko owo / które tylko dla tego
powodu y przyczyny stłani: sie rozumem swoym / do wy-
znania iakiey cząstki wiary / że ie Bog sam objawił / y
przez Kościół swoy podał.

Ow tedy który ze dwóch Artykułów równie podá-
nych / ná ieden tylko przyzwala; dla iuższej przyczyny /
nie dla objawienia Boskiego przyzwala. Bo kiedyby dla
objawienia Boskiego przyzwalał / pewnieby y ná drugi
Artykuł przyzwolił. Ale iż nie przyzwala ná drugi Arty-
kuł tak iako ná pierwszy / który sobie w podobal / tedy o-
niem tak rozumieć trzeba / iako y o owym człowieku / któ-
ry miałac przed oczyma równie fábry żółta y zielona /

twierdził

Polſkich.

twierdziłby ſe ma przed ſoba fárba żółta / á o zieloney ze-
znać niechce. W tym bowiem rozumieć niſtę nie ma / áby on
widział fárba żółta / ále tylko twierdzi o niey ná domyſł.
Pewna to bowiem że kiedby widział fárba żółta / widział
by y zielona o raz równie przed ſoba położona. Tymſe
ſposobem / kiedby komu oddano para czerwonych zło-
tych / á on pokazałby ie przyjacielowi / á porym ob-
niego ſchwalone wziąłby / ieden do ſkárnty ſchował /
drugi odeſłał ná zád / tenby pewnie zeznał / że dobry ieſt
ieden czerwony złoty ; ále to iego rozumienie y zeznanie /
nie było by wſliwym domniemaniem / ábo wiára ludzka ;
ále rázcy doſwiadczeniem oczywiſtym. Bo kiedby
był miał wſliwe domniemanie / ná perſwázycy przyja-
ciela / wziąłby był y drugi czerwony złoty / ále ſe nie
przyiał drugiego / znać że y pierwszy wziął / nie dla do-
mniemania / áni dla perſwazyey przyjaćielskiej / á zátym
łab ma wiadomoſć o wadze czerwonego złotego / prze-
cie nie ma wiadomości wſliwego domniemania ; iáko ſie
uż w Conſenſie trzecim pokazało.

Te prawda terażnieyſzym diſcurſem doſwiadczone /
wtwierdza y owá zgodnia Theologów náuka / obkoſćio-
lá Bożego pochwalona / że p. Bog przy Chrzcie S.
iáko inſte Enoty nádprirodzone / tak fundáment ich /
y počatek / to ieſt wiára S. każdemu wlewa. Gówiá ten
dar Boży Theologowie / habitum fidei, ktory to ma /
iż ſpoſabia człowieka / y ſpráwuje to w nim / áby ſnádnie /
y bez trudności zezwalał ná to / wſyſtko / co p. Bog ob-
iáwił / by też dobrze przyrodzonemu iego rozumowi
zdała ſię rzecz niepodobna : tey takowey wiáry przez ſá-
den inſzy grzech człowiek nie traci / tylko przez niewie-
rioſć ; ktora ſprzeciwia ſię wierze / teptá / y zgola niſczy /
á ſpráwuje to / iáko poſpelić Theologowie mówią /

Niewiara Schiſmatyków

demeritorie iſ Pan Bóg iako niegodnemu obbiera / y od niego oddala dar wiary S. przy chrzcie danej. Schiſmatyk tedy niewierząc wpornie Artykułu iakiego / ta niewiernoſciſ ſwoia traci dar wiary. Jacyżym niemożo wierzyc wiara Boſka żadnego Artykułu: bo to bez daru Bożego niepodobna / iako Doktorowie Świeci / y ſam rozum wſzy. Jacyżym tuż naſtępuje.

NIEZBYTA PRAWDA.

Ze Schiſmatyky w Troyce Przenaſwiętſa / y żadnego Artykułu / wiara prawdziwa niemięrzę.

N Bówiem kto rozumem ſwym przyzwala / y zeznawa tajemnice Troyce przenaſwiętſey / a zeznawa dla tego / że to Bóg obiaſwił / ten ma prawdziwą a Boſką wiare o Troycy przenaſwiętſey. Ale Schiſmatyky nie zeznawiaia rozumem ſwym tajemnice Troyce przenaſwiętſey / dla tego że to Bóg obiaſwił: Jacyżym idzie / że Schiſmatyky prawdziwey y Boſkiey wiary / o tajemnicy Troyce przenaſwiętſey niemaią. Bądźo pomienioſ naſz oſobną propoſycyę albo ſentencię tak wywodze.

Ze kto zeznawa rozumem ſwym tajemnice Troyce przenaſwiętſey / a zezwala dla tego / że tak Bóg obiaſwił / ten ſam ma prawdziwą a Boſką wiare / to krótko mowiac / cała Theologia / wſyſcy Doktorowie z ſwiętym Thomaſem mowia 2. 2. q. 5. a 3. Formale obiectum fidei, eſt veritas prima (hoc eſt Deus, ſecundū quod

Niewiara Schismatyków

quod manifestatur in scripturis Sacris, & doctrina Ecclesiae, quae procedit ex veritate prima. Vnde quicumque non inhaeret sicut infallibili, & divinae regulae doctrinae Ecclesiae, quae procedit ex veritate prima in scripturis Sacris manifestata, ille non habet habitum fidei, sed ea quae sunt fidei, alio modo tenet, quam per fidem &c. Atak choćby dobrze kto zezwalał na tajemnice Trojcy przenaświetszey, jeżeli iednak nie dla tey przyczyny zezwala, że tak Bog obiawił, jużby ten pewnie nie miał prawdziwey wiary, ale takie inże różne wiedzenie, iako sie pokazało w Consensie 3. y 4.

Je też Schismatycy na tajemnice Trojcy przenaświetszey rozumem swym nie dla tego zezwalała, że tak pan Bog obiawił, to tak sie dowodzi. Bo kto na Tajemnice Trojcy przenaświetszey zezwala dla tego, że to Bog obiawił, ten też zezwala na inże tajemnice ob p. B. obiawione / iako o pochodzeniu Duchá swietego y ob Syná: O najwyższey w Kościele Bożym władzy Piotra S. y Successorow iego: także y o innych Artykułach: ponieważ tenże Bog obiawił te tajemnice, iako y on pierwsza o Bogu w Trojcy iedynym. co sie dowodnie pokazało w Consensie 5. Ktory sobie dobrze w pamięć wbić potrzeba. Sam bowiem pan Zbawiciel tak argumentował / o Janá S. Creditis in Deum: & in me credite: iakoby rzekł / Wierzyście w Boga Oycá / iż on o sobie iako Bog tajemnice obiawił: Wierzyćście y w mnie: Ktory wam iako Bog tajemnice o sobie obiawiam. A bowiem Ktory powód y przyczyna do tego was przywodzi / abyście wierzyli w Boga / tenże powód y przyczyna do tego was przywodzi, co jest obiawienie Bóstwa, abyście w niego wierzyli.

Ponieważ tedy Schismatycy niewierzą tajemnice

Polſkich.

o pochodzeniu Duchá S. ob Syná / y innych ktore Bog obiawił / toć niewierza y tájemnice o Troycy przenaświetszey / toć wiary prawdziwey y Boſkiej niemáia / lubo rozumem ſwym ná tájemnice Troyce przenaświetszey przyzwalaia / iáko ſie w Conſenſie 3 y 4. poſaſało / y z Tomaſzem ſwietym 2. 2. q. 5. a. 3. Doktoro / wie twierdza. Qui de his quæ Eccleſia docet, quæ vult tenet, & quæ vult non tenet, non iam in hæret Eccleſiæ doctrinæ, ſicut in fallibili regulæ, ſed propriæ voluntati; vnde manifeſtum eſt, quod talis hæreticus circa vnum Articulum, fidem non habet de alijs Articulis, ſed opinionem quandam, ſecundum propriam voluntatem. A przeto zátym idzie / że ono ná tájemnice / Troyce przenaświetszey ſeznánie Hæretykow nie tylko nie ieſt prawdziwa / á Boſka wiara / ále nierownie dálſze y roſnieyſze ieſt od prawdziwey wiary / ániżeli roſne ſa ob ſiebie one wiedzenia rozumne / o ktorych w Conſenſie w torym / y owſzem roſnieyſze ſie zda ániżeli wiedzenie rozumne / ob wiedzenia zmyſlnych / o ktorych w Conſenſie 1. Rzeka dáley że roſnieyſze ſa ob ſiebie / niż Wilt ob Owce. Bo wilt y owca w tym ſie zgadzaiá / że oboie ſa ſwierzeć w porzadku przyrodzonym: conueniunt in genere animalis & entis naturalis: á zezwolenie ná tájemnice Troyce przenaświetszey / ktore ma Kátholik / y zezwolenie ná tej tájemnice ktore ma Schiſmátyk / roſne ſa ob ſiebie / iáko Ens naturale, & ſupernaturale, to ieſt / iáko rzeczą porzadku przyrodzonego / y rzeczą ná porządek przyrodzony. Awo krotce mówiac zezwolenie Schiſmátyka ieſt przyrodzone / y ſilami wrodzonymi nábyte; á zezwolenie Kátholika ieſt ná ſity wrodzone / y oſobna pomoca Boſka ſpráwione. Zezwolenie Schiſmátyka ieſt omylne / iáko y powód do niego

á zezwo

Niewiara Schismatików

à zezwolenie Rátholika jest niepochybne / iáko y powód tego. Veritas prima, to jest Bog / niepochybny jest. Zezwolenie Schismatyczne jest z obawianiem / y owym z bóiaźnią iákaś / cum formidine oppositi. A zezwolenie Rátholika jest Scáteczne / wárownie bezpieczone / bez żadnego obawiania.

Jednym słowem zezwolenie Haretyká ná táiemnicę Trojce przénáswietšey / nie jest wiara: Bósta; bo icy Haretyk námnicyšey odrobinki okóło żadnego Artykulu w sobie niema / choćby sie o to przysiegał do sadnego dnia / y zá co wmrzeć był gotów. A przeto ná Conciliách wálnych dla tednego błedu Haretykow wykłina / dobrá ich konsistnie / ze wšyškiego ich wydšiedzica. Wważ w tym proše / Schismatyku / Haretyku / dwie rzeczy. Jedne co to jest / byđ wyklętym z Košciółá: Tlic innego / tedno byđ wyrzuconym zližby wiernych / nie mieć mieyscá miedzy wiernymi (iáko mówi Páwel S. 1. Cor. 5. Auferte malum ex vobis ipsis.) byđ polięzony miedzy Pogány; y owšem byđ iáko by Pogáninem wlaśnie niewiernym / ábo ráczey bezwiernym / iáko mówi sam Zbáwiciel Matt: 28. Kto Košciółá nie słužia máš go mieć zá Pogániná. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus. y owšem byđ wyklętym / jest byđ polięzonym miedzy Dyabły / y oštać sie djablem / iáko mówi Apostoł. 1. Cor: 5. Tradere eiusmodi Satanæ.

Wważ w tym druga rzecz / zá co ná Zborách wálnych Nestoryusá y Eutychešá wykłeli Oycowie SS. Já niewiara o tedney táiemnicy / toć táka rzecz / miedzy Pogány / miedzy niewierne / miedzy Dyabły wrzućili tych / Prorzy tednego Artykulu wiary nie przyjmowali / iáko by

Polskich.

iakoby y dla tego że jednę Artykułu nie wierzyli / stawia-
 li sie bezwiernymi / a zgola pogány / według Dekretu
 Zbawicielowego / sic tibi sicut Ethnicus ; Który dekret
 pąński tak zawsze ob Orcow Swietych był rozumiany /
 że kiedy kto ná jedne tajemnice ob Bóstiola do wierze-
 nia pedáno nie zezwalał / stawiał sie Haretykiem (iako
 sie iuż nieraz wyżej wywiedło) a tym samym cale bez-
 wiernym / iako Pogáninem. y on sam gorzym nad
 pogánina / iako mowi Chryzostom Swiety / Hæreticos
 gentilibus esse peiores nemo dubitat, czego mu poma-
 ga Thomasz S. z Theologami 2. 2. q. 10. 2. 6. Infideli-
 tas Hæreticorum , qui proficiuntur fidem Euangelij , &
 ei renituntur eam corruptentes , grauius peccatum
 est , quam Iudeorum , qui eam nunquam receperunt :
 y zawiérzając discurs potężny mowi. Vnde simpliciter lo-
 quendo infidelitas Hæreticorum est pessima. Ale A-
 thanasz S. Sirewicy ná Haretyki dekretuie / Hæreticy /
 nec Ethnicorum nomine digni sunt , (a nie dżiw gdyż
 S. Paweł 1. Cori 5. 3 Dyabłami ie liczy / iako tych kto-
 rzy y wiary niemają / y w sporze Dyabłem sie rowniają)
 tantum abest , ut Christiani sint appellandi. przeto też
 y Cesarze Chrześcianańscy w prawach Swietkich / aś
 pod jednym Tytułem pisali prawa przeciw Haretykom /
 Żydom / y Pogánom / de Paganis , Iudæis & Hæreticis.
 wszakże iednak samych Haretykow / iako wykrocznicy-
 szych / buniczy / y infamia pokrywali. A Chryzostom
 S. daley z Apostołem postępując / Dyabłami ich nazy-
 wa. Hæreticus est , ergo Diabolus est. Łacińscy
 Doktorowie / iastawiać sie z nimi obchodzą / wszakże ie-
 dnak w tenże cel bija / y bezwiernemi ich rowia / lubo ie z
 Pogány rowniając / lubo z Żydami. Lucyfer Biskup Sáro-
 er. si pisząc do Konstancyusza Cesarza Haretyka / powiada

że tyle

Niewiara Schismatylow

17

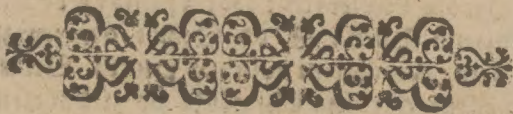
Je tyle wiary ma / ile dyd / abo poganin; Hæreticus es, ideo tanquam gentilis, aut ludæus nobis es: wroś Cyprian S. mowi / Sicut Diabolus Christus non est, sic Hæreticus Christianus non est, Jako Dyabel nie iest Chrystusem / tak Hæretyk nie iest Chrześcianinem. Temiś flowy mowi: lib. de præscriptu adu: Hær: Si Hæretici sunt Christiani esse non possunt, ac si te lib: de par. gorſzymi nie co náb poganý poczyni / dla tego je Ethnici non credendo credunt, Hæretici autem credendo non credunt; Poganin bowiem niewierząc wierzy / nieznając Boga y obiańwienia iego iest niewierzącym / ale wyznawając wiele rzeczy po Chrześcianstwu / iakoby wierzył: Hæretyk zaś je sie wiernym bydyż żyćci / zda sie je coś wierzy / ańo je iednego Artykułu niewierzy / mając do wierzenia iego tenże powód / który y do wierzenia drugich / zgola nie niewierzy. Obeyrzy je sie teraz Hæretyku / Ormianinie / który Pátryarchy twego Kátholika Melchisedechá / y Pásterzá twego od niego przystoynie poświęconego prawowierność obrzuca / a wrodzona wschodnym lekkomyślnością y buntowniczymi phintazyami / Wiara y Pásterze według uporu y zdania twego kupteckiego / iakoby cene towaru stawia / Obeyrzy sie Rusinie Hæretyku / wrym żwierćiedle Dycom Swiętych / Pátrz pilno ty / co Artykułu o pochodzeniu Duchá S. od Syná / o najwyższej nábwyższym Bosćiolem władzy Piotrá Swiętego / o dwóch naturách pána Chrystusa po ziednoczeniu Bosćtwá y Cztowieczeństwa w iedney personie / niezezwalaj / ięzli nie tyleś własnje máś wiary Chrześcianstkiej / ile Tátarzyn / ięzeli ty możesz rzec / je wierysz tájemnico Trojce przenaświatłej / wiara prawdziwa Bosćta / powierzasz tyle máś wiary ile Turczyn: Co ięzeli cie mier-

Polstich.

si / trzeli o zbawieniu swym chceš sie poŹuwać / pyta
sie pilno Kościolá prawowiernego / ktore on cáiemni-
ce do wierzenia podáie / á nie Bielskiego / ábo ktore-
go iemu rowneğ nieuká ; á Bog dobra wola swo-
ja wspomóże / y przez Pásterze / Doktory zc.
ktore w Kościele swym do Sabneğ dnia
mieć obiecá. Ephes; 4. Świátłoscia
práwey wiary serce two oświeci;
A M E N.

Hunc tractatum Ego Fr. Marianus Cre-
picien: S. T. Mag: Ord: Præd: vidi, nihilq;
in eo fidei Catholicæ reperi contrarium, &
ut typis mādetur dignum duxi. Act: Dat: Leo-
poli in Conuentu SS. CC. die 18.

Ian: 1631.

FF. 1. 6.

